

Aan MINDEF
Van DGB
Afgestemd met
In afschrift aan STASDEF, BESTUURSRAAD

TER BESLISSING

Datum

26 augustus 2026

Onze referentie

MINDEF20260060007

Opgesteld door

Aantal bijlagen

2

Nota

Aanbieding Strategische Monitor Clingendael

Aanleiding

Uit de Wet Financiële Defensieverplichtingen (Wfd) volgt de verplichting om ten minste iedere vier jaar een Strategische Monitor op te laten stellen door externe experts en deze aan beide Kamers en de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten te zenden, voorzien van een kabinetsreactie. Na een aanbestedingsprocedure is de opdracht om deze monitor op te stellen gegund aan Clingendael. De monitor is gereed om op 1 september te worden verzonden.

Geadviseerd besluit

Ondertekening van bijgevoegde kamerbrief, waarmee u de Strategische Monitor op 1 september aanbiedt en toezegt binnen drie maanden een kabinetsreactie te zullen sturen.

Kernpunten

- Het rapport is vooral analytisch van aard. Met thema's, sleuteltrends, miniscenario's en veranderingen wordt de omgeving geschetst waarin Defensie moet opereren. Als conclusie wordt beschreven welke strategische afwegingen hieruit voortvloeien (zie toelichting voor een opsomming). Het rapport bevat geen concrete aanbevelingen of maatregelen.
- De inhoud van de monitor bevestigt grotendeels de analyse die in de Defensienota 2026 is gemaakt. De beschreven trends en ontwikkelingen in het militaire domein zijn belangrijk, maar ook reeds bekend en doorvertaald in de plannen voor de komende jaren. Enkele voorbeelden: ook nu wordt bij de keuzes voor wapensystemen, organisatiestructuur, ondersteuning etc. al rekening gehouden met de lessen over nieuwe oorlogvoering en wordt extra geïnvesteerd in versterking van het voortzettingsvermogen. Ook de inbedding van Defensie in de maatschappij en de rol van Defensie bij de versterking van de nationale weerbaarheid krijgen al een tijdlang meer aandacht.
- In algemene zin valt op dat er wat minder aandacht is voor de kernboodschap uit de Defensienota dat veiligheid een gezamenlijk opgave is. De focus ligt op de opgave voor Defensie. Daarnaast is het rapport iets scherper op de betrouwbaarheid van bondgenootschappen.
- In de kabinetsreactie zal nader worden uitgewerkt op welke wijze de Defensienota reeds inspeelt op de benoemde trends, ontwikkelingen en dilemma's en zal ook worden benoemd welke onderdelen zullen dienen als input voor een nog op te stellen Defensievisie. Een voorschot hierop wordt opgenomen in de bundel voor het notadebat over de Defensienota op 25 september.

Toelichting

Financiële overwegingen

N.v.t.

Juridische overwegingen

Het opstellen en toezenden van de Monitor betreft een wettelijke verplichting, vastgelegd in artikel 3 van de Wet Financiële Defensieverplichtingen.

Communicatie

Er wordt met DCo een woordvoeringslijn opgesteld.

Overwegingen Beleid/Overwegingen Uitvoering

N.v.t.

Overige subkopjes (optioneel)

Hoofdbevindingen

- De scheidslijn tussen oorlog en vrede vervaagt in de komende jaren verder
- Militair vermogen wordt steeds afhankelijker van factoren buiten de krijgsmacht
- Voortzettingsvermogen weegt steeds zwaarder
- Adaptiviteit wordt een steeds belangrijkere bron van militair vermogen
- De operationele domeinen raken steeds verder verweven
- Strategische afhankelijkheden komen met kansen en risico's – en vragen daarom om bewuste keuzes
- Bondgenootschappelijke samenwerking biedt kansen, maar is in toenemende mate onzeker

Strategische afwegingen

Defensie moet een afweging maken tussen

- hoogwaardige slagkracht en vervangbare massa
- nationale handelingsruimte en bondgenootschappelijke afhankelijkheid
- operationele snelheid en legitimiteit
- militaire gereedheid en maatschappelijke slagkracht
- efficiëntie en redundantie

Plancyclus zoals voorzien in de Wfd

De stellers van de initiatiefwet zijn er van uit gegaan dat er eerst een Defensievisie wordt opgesteld en dat de monitor kan worden gebruikt om de inhoud van de visie door middel van een Defensienota indien nodig bij te stellen. Het lag gezien het moment van aantreden van het huidige kabinet echter voor de hand om eerst een Defensienota op te stellen. De strategische monitor kan nu worden gebruikt als input voor de Defensievisie. U ontvangt samen met de concept kabinetsreactie een voorstel voor de timing en aanpak van dit document.

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

De namen van de steller en de ondertekenaar worden gelakt ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

DE DIRECTEUR-GENERAAL BELEID

[Redacted signature]

[Redacted signature]

[Redacted signature]